

מטב עו ז

עלון מידע למטיילים למדריכים ולתושבי שדה בוקר והסביבה

”כִּי הִנֵּה הַסְּתוֹ עָבַר, הַגִּשְׁמִים חָלְפוּ הַלֶּךְ לֹו.
הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאָרֶץ, עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, וְקוֹל הַתּוֹר

נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ.” שיר השירים ב 11-12

לפי הפסוק, לאחר הסתיו מסתיימים הגשמים, אך אין זה מסתדר עם העובדה שלאחר הסתיו מגיע החורף. בארמית חורף = "סתוא". משמע ההתייחסות בפסוק הינה בכלל לחורף...

עם כך, לשמחתנו, הסתיו לקראת סיומו והחורף

כבר מתקרב בצעדי ענק, ולראיה - כבר החלו הגשמים!

הימים נעימים, בהירים וקרירים וזה הזמן לחלק עצמות ולצאת לטייל!

צוות בית ספר שדה שדה-בוקר

עדכונים מהשטח

המטבעון מחדש ימיו ופניו. מוזמנים להפנות אלינו תצפיות בעלי חיים מהשטח, דיווח על גבים או שיטפונות וסתם רעיונות לכתבות. ניתן לפנות אלינו בדף הפייסבוק/מייל.

'דיווחי גבים' לאחר השטפונות שפקדו חלק מנחלי האזור, אלו הם המקומות המחזיקים מים ע"פ דיווחים מהשטח: גב חווה, עין אום צלאח, גב זרחן (1.7 מ'), גב שרף (לא ידוע אם התמלא בגשמים האחרונים), גב חצרה ומהגשמים האחרונים, גבי ימין ועין ירקעם.

רשימת הנחלים שידוע כי שטפו (4.11) שחק, סדום, אוג, בשור, גרר, ימין, ירוחם, חתירה, שועלים, רביבים, צין תחתון
וסכר.

לוח התצפיות – לוח התצפית בבית ספר שדה מחכה לדיווחים מהשטח! דווחו ושמכם ייחקק לעולמי עד בדפי התצפיות ואולי אף תופיעו בגיליון הבא.

גב מלא מהגשמים האחרונים!

צילום: אורי זברצ'יק

חלמוניות האזור – רכס בוקר וירוחם

והנה כמו בכל שנה, כמו שעון שוויצרי ומעט לפני הגשם הראשון החלו לבצבץ מבין סדקי הסלעים וסמוך למשטחי סלעי הגיר פרחים צהובים. החלמונית הגדולה, ממשפחת הנרקיסיים, הינה אחד מן הפרחים היפים והאהובים בארץ. בזכות היותו ייחודי מבחינת עיתוי הפריחה, ריכוז הפרטים בשטח קטן והעובדה כי נמצא בכמה אתרים מסויימים, הפכו אתרי הפריחה של החלמוניות ממש ל"מוקדי עלייה לרגל".

צילום: זיו שרצר

צילום: זיו שרצר

החלמונית, אשר שמה ניתן בזכות צבעה העז המזכיר את חלמון הביצה הצהוב, מונה בארץ 2 מינים: הגדולה (הנפוצה יותר) והזעירה. זאת מתוך סך 9 מינים בעולם. לתוהים, החלמונית הגדולה אשר פורחת באזורנו ברכס בוקר וברכס ירוחם זהה לחלמונית אשר פורחות ברמת הגולן, הגליל העליון והרי יהודה. הכיצד? בפשטות ניתן לומר כי באזורים הלחים יותר הוא נדחק לאזורים בעלי הקרקע הדלה והמפנים הדרומיים והיובשניים יותר. לעומת זאת באזורים השחונים, כאזורנו, הוא נעזר במשטחי סלע לתרומת נגר גדולה יותר ובסדקים בהם לחות נשמרת זמן רב יותר.

אז מהרו נא לרכס בוקר וירוחם, עוד רגע כבר תאלצו לחכות לשנה הבאה בכדי לחזות בפרח יפיפייה זה! אל תשכחו כי מדובר בפרח נדיר עליו יש לשמור מכל משמר, פן אזורי תפוצתו ייפגעו...

אורי זברצ'יק

תצפיות מעניינות

מין	מיקום	כמות	שם הצופה	תאריך
נח אפור	כבש 90 - חוות האנטילופות	1	עמרי שקותאי	12/9
ירבע	חניון לילה עין ירקעם	1	צות בי"ש	21/9
צבע מפספס	הר רמון	1	אורי זברצ'יק	21/9
זאבים	הר קסוע	5	רעי דיגה ופרח סקר	22/9
חרון צב החזר	ירדה מהר שלמה	1	צות בי"ש	8/10

נדידת הסתיו כבר בעיצומה. מינים רבים כבר חלפו והמשיכו בדרכם לאפריקה וביניהם אלה אנו מקבלים את המאחרים שבים מיני הציפורים הנוודות. חלקם כבר יישארו איתנו להעביר ביחד את חודשי החורף עד שיגיע זמן לחזור לארצות הצפון.

את עיקר תשמת הלב בחודשי הסתיו הראשונים קבלו העופות הדורסים; עיטי החורש, הנצים קצרי האצבעות, האיות ושאר מיני הדורסים מלאו את השמיים ומשכו אליהם חובבי טבע רבים שבאו לחזות בתופעה המרשימה הזו. מרכז הצפרות הישראלי אירגן כמדי שנה סקר עופות נודדים אשר חזר השנה אחרי שנים רבות ל"כור מחצבתו" באזור השפלה. את תוצאות הסקר ניתן למצוא באתר הצפרות הישראלי www.birds.org.il

אצלנו נדידת הדורסים פחות מורגשת. ציר הנדידה המרכזי עובר מערבית לנו אך למרות זאת להקות גדולות של חסידות שחורות ולבנות, עגורים, איות, עיטי חורש, עקבים, דיות ועוד ועוד נראו פה (למי שהביט למעלה). תחנת הטיבוע במדרשה עבדה קשה. אחרי גל גדול של עלויות אפורות הגיע תורן של עלויות החורף לקחת את הפיקוד. חכליליות הסלעים אשר רבות מהן נשארות אצלנו החורף מחליפות בימים אלה את חכליליות העצים הממשיכות לנדוד. כמה מינים מיוחדים שנלכדו אצלנו: עלויות צהובת גבות, פצחן (פעם ראשונה לתחנה), חטפית גמדית, סתרי מצוי (פעם ראשונה לתחנה), ניץ מצוי, זהבן מחלל וורדית אירופית.

חוות כרם בהר הנגב מקבלת תשומת לב רבה בחודשי הסתיו כיום שציפורים רבות עוצרות בחווה של ישי אדלר ל"ארוחה אחרונה" לפני שהן עפות אל הלא נודע של מרחבי סיני והלאה לאפריקה. כמה מה"כוכבות": סלעית שיחים, חטפית גמדית (לפחות 3 פרטים), בז צוקים, עורב שחור. מהנעשה במרכז הצפרות:

- כאן סוקרים בכיף – פעם בחודש, בימי שישי, נפגשים בבוקר לתצפית ציפורים ללא תשלום. מטרת הפרויקט היא ללמוד איך לצפות בציפורים, לזהות אותן ולהכיר אותן מקרוב. את המפגשים מדריכים מדריכי מרכז הצפרות רמת נגב. לפרטים ניתן לפנות למידד - 052-3689608 או לעקוב אחר דף הפייסבוק של מרכז צפרות רמת נגב.
- נפתח חוג צפרות לילדי כתות ד'-ו'. לפרטים אפשר לפנו למידד.
- מחקר הקטות בעיצומו. 4 קטות מודשרו השנה; שתי קטות סנגליות, קטת כתר וקטת גדולה. מטרת המחקר היא ללמוד על תנועותיהן של הקטות במרחב הנגב. אוכלוסיית הקטות נמצאת בירידה ואנו מקדישים מאמצים רבים בנסיונות לעצור מגמה שלילית זו. מבטיח לעדכן.
- סקר קינון בז שחור התרכז השנה במדבר יהודה; גבול התפוצה הצפוני של הב שחור, בארץ וכנראה גם בעולם. נמצאו שני זוגות. בימים אלה אנו בעיצומו של סיכום הסקר אשר החל ב-2011. הבזים עזבו את הנגב ובימים אלה נמצאים בדרכם למדגסקר. מוזמנים להתעדכן בדף הפייסבוק: מרכז צפרות רמת נגב

חטפית גמדית

©Meidad Gören

בז שחור בולע אבנים לעזרה בעיכול. תיעוד ראשון בארץ.

©Meidad Gören

נפלאות הטבע בעולם

אגם איסיק-קול, קירגיסטאן \ זיו שרצר

*מעובד מתוך כתבה הפורסמה בגיליון 110, טבע הדברים.

מחוז איסיק קול, כשם האגן השוכן במרכזו, הוא המחוז המזרחי ביותר של קירגיסטאן. הוא גובל בקזחסטן מצפון, בסין ממזרח, בטג'יקיסטאן בדרום ובמחוז צ'וי במערב. פרט לאגם, ששטחו 6,332 מ"ר (רבע מגודלה של ישראל) ועומקו מגיע ל700 מ', ברובו של המחוז שולט נופו של רכס הטיאן-שאן. ברכס יש כיפות גבוהות ועליהן קרחונים, עמקים מיוערים, אגמים ומעיינות חמים. הפסגה הגבוהה ביותר, פובדה, מתנשאת לגובה של 7,439 מ'.

צילום: זיו שרצר

צילום: זיו שרצר

בראשון בנובמבר 1888 נפטר ניקולס מיכאלוביץ פשבלסקי, על גדות אגם האיסיק-קול. פשבלסקי היה אחד מגלי הארצות החשובים ביותר בתקופת הצאר. כמה ימים קודם לכן, בעיר קרקול, בעודו נאבק במחלת הטיפוס ביקש מהצאר להיקבר בקרבת האגם, המקום אותו אהב מכל. 116 שנים לאחר מכן עלינו על האופניים ודיוושנו אל האגם וסביבתו בניסיון להבין למה פשבלסקי, שראה אין ספור מקומות, תרבויות, הרים ואגמים, בחר להיקבר דווקא שם. בתום 30 יום ולאחר יותר מ600 ק"מ של דיווש - התמונה הייתה ברורה.

תגובות, הערות, הארות, מידע
לפרסום ועוד...

יש להעביר לאורי זברצ'יק

matbeon.boker@gmail.com

052-3141309

ליצירת קשר

חפשו אותנו בפייסבוק: [בית ספר שדה, שדה בוקר](#)

בית ספר שדה: 08-6532016 (מרכז הזמנות)